

Міністерство освіти і науки України
Одеська національна академія зв'язку (ОНАЗ) ім. О.С. Попова (Україна)
Міжнародна асоціація випускників ОНАЗ (Україна)
Технічний університет Кошице (Словаччина)
Університет Гіперіон в Бухаресті (Румунія)

МАТЕРІАЛИ

X Міжнародної науково-методичної конференції

**ЛІНГВІСТИЧНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ
НЕФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ
ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
У КОНТЕКСТІ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ
ТА ЗАГАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ
З ВИВЧЕННЯ, ВИКЛАДАННЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ МОВ**

3-4 жовтня 2019 року

Одеса, Україна

Копіца Є.П.,
доцент кафедри іноземних мов,
Одеський національний медичний університет,
м. Одеса, Україна

СУЧАСНА ПРОФЕСІЙНА МОВА ЛІКАРІВ І ФАРМАЦЕВТІВ – РЕЗУЛЬТАТ БАГАТОВІКОВОГО РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ МЕДИЦИНИ

Проаналізовано значення латинської мови як культурного явища, визначено її роль для розвитку європейських мов. Зосереджено увагу на зв'язках, які існують між знанням мови та спеціальністю, що викликає у студентів зацікавленість та бажання вивчати латину, поглиблюється розуміння необхідності формування професійно-орієнтованої компетентності, засвоєння термінів анатомічної, клінічної та фармацевтичної термінології з перспективою їхнього подальшого використання у професійній діяльності.

Мова – це біосистема, що невинно змінюється. Вочевидь, метафора «живі та мертві мови» виникла не випадково. Мова «вмирає», коли зникає народ, який спілкувався цією мовою. З народом зникає його культура, а без культури, без її розвитку мова також перестає «жити» і стає «мертвою». Латина займає особливе місце серед інших мов світу. Звісно, латиною в живій розмовній практиці не користуються, але вона залишається важливим культурним явищем сучасного світу. Без цієї «мертвої мови» неможливо уявити собі численні сфери людської діяльності.

Сучасна професійна мова лікарів і фармацевтів – результат багатовікового розвитку світової медицини та фармації. Величезний вплив на цей розвиток мали давня Греція та Рим. Цей історичний вплив знайшов своє вираження у словах майже всіх розвинутих мов світу. Ми постійно в найрізноманітніших сферах своєї діяльності, навіть досить далеких від науки, користуємося словами давньогрецької та латинської мов [6].

Латинська й давньогрецька мови залишаються основними міжнародними джерелами для штучного творення нових медичних термінів в сучасних мовах. Назви захворювань, їхні симптоми, анатомічна номенклатура, назви лікарських препаратів тощо – слова латинського та грецького походження.

Медична освіта неможлива без володіння основами латини. Вивчення латини мови має велике значення для підготовки медичного спеціаліста середньої ланки, оскільки допомагає свідомо засвоювати й розуміти медичні терміни латинсько-грецького походження [4].

Медицина на сучасному етапі – це досить розгалужена й диференційована галузь знань. Загальна кількість медичних термінів невідома. Існує думка, що термінологічний фонд сучасної медицини перевищує 500 тисяч і складається із багатьох підсистем, серед яких виділяються три головні: анатомічна термінологія, клінічна, фармацевтична.

Анатомічна термінологія – це сукупність слів, що називають певні поняття, які вживаються в анатомії. Творцем наукової анатомії людини вважається італійський анатом Андрій Везалій, який викладав свій предмет латиною. Значним внеском у розвиток анатомічної термінології, удосконалення й уточнення латинських анатомічних термінів є класична робота Андрія Везалія «Про будову людського тіла». Відомий анатом XIX століття Гіртль, автор книги «Ономатологія анатоміка», вважав, що більшість анатомічних термінів наразі не мають осмисленого змісту, а їхнє походження невідоме. Разом з тим він зазначав, що міфологія «поділилась» з анатомією іменами своїх богів: *cognu Ammonis, mons Veneris, os Ptari* [7].

Клінічна термінологія містить терміни різних спеціальностей: терапії, хірургії, акушерства та гінекології, неврології, психіатрії тощо. Формується вона головним чином із

термінології патологічної, а також із таких дисциплін, як оперативна хірургія та пропедевтична терапія. Це назви захворювань, хворобливих станів, синдромів, симптомів, а також назви оперативних втручань, методів дослідження, лікування. До них належать назви медичних приладів та інструментів. На відміну від анатомічних термінів, де найчастіше вживається латинська лексика, у клінічній термінології мають перевагу слова й словотвірні елементи грецького походження.

Найцікавішою групою в клінічній термінології вважаються терміни міфологічного характеру. У термінологічній системі медицини вони виокремлюються, насамперед, своєю образністю. Назви захворювань і хворобливих станів часто позичали з античної міфології. В основі більшості таких термінів лежать яскраві міфологічні образи: *cusloria* – циклопія, одноокість. Циклоп – міфічний велетень з одним оком на середині лоба. Таким терміном називають фізичне каліцтво – вроджену одноокість. *Neimphroditismus* – двостатева істота, син богів Гермеса і Афродіти. Таких термінів, зв'язаних з міфологією, можемо назвати безліч: *caput Medusae* (голова медузи) – розширення підшкірних вен; *morbus Venereus* (намісто Венери) – білі плями на шкірі шиї, плечей, що є наслідком зараження сифілісом тощо. З часом образність і фантастичність міфологічних термінів зникають, і вони сприймаються просто, нейтрально [7].

Фармацевтична термінологія – це комплексне поняття, що репрезентує терміни фармакогнозії (науки про лікарську сировину рослинного, тваринного та синтетичного походження), фармакології (науки, що вивчає дію лікарської сировини на живий організм), фармацевтичної хімії, ботаніки та ін.(6). Протягом багатьох віків європейська медицина традиційно використовує латинські та латинізовані грецькі слова у назвах сировини для виробництва ліків, у назвах виготовлених лікарських засобів та у свосередніх рекомендаціях їхнього застосування – у рецептурі [5; с. 173-174].

Особливістю рецептурної лексики є вживання сталих формулювань. Вони, крім свого основного значення, мають умовний підтекст, який несе додаткову, вкрай важливу інформацію. Наприклад, *in ampullis* – в ампулах. Це не просто вказівка на вид упаковки. Для спеціаліста це формулювання говорить ще й про те, що виписано стерильні ліки, які призначаються для ін'єкцій.

Сталі формулювання студенти групують за граматичними ознаками, наприклад, формулювання з дієсловом «*fiat*», що вживається в рецепті після перерахування інгредієнтів, котрим необхідно надати певної лікарської форми, із прийменниками тощо. Кожне окреме слово, що входить до сталих формулювань, студенти мають знати в словниковій формі. Розкриваючи термінологічне значення таких формулювань, особливу увагу звертаємо на його місце у тексті рецепту [3; с. 70-74].

Протягом багатьох віків латинська мова є мовою культури, літератури, філософії, медицини. І дотепер латина, «мертва мова», не втратила своєї ролі універсальної мови науки, зрозумілої ученим усіх країн світу. У висновку наводимо висловлювання А.В. Подосінова, автора підручника з латини мови: «Якщо латинь і «мертва», то її «смерть» була прекрасною – вона «вмирала» тисячу літ і запліднювала більшість європейських мов. Ставши основою для одних (італійської, іспанської, французької, португальської, румунської, молдавської та ін.), обдарувала сотнями, тисячами слів і термінів інші мови... Ось так мова, яку називають «мертвою», продовжує вірно служити людству та світовій цивілізації [2; с. 12-18].

Література

1. Бабичев Н.Т., Борковский Л.М., Словарь латинских крылатых слов: 2500 единиц. 2-е изд., Стереотип, М., 1986. – 260 с.
2. Введение в лат. язык и античную культуру. Часть I. А.В. Подосинов, Н.И. Шавелева. – М.: «Феникс», 2002. – С. 12-18.

*Матеріали X Міжнародної науково-методичної конференції
«Лінгвістична підготовка студентів нефілологічних спеціальностей закладів вищої освіти
у контексті Болонського процесу та Загальноєвропейських Рекомендацій з вивчення, викладання та оцінювання мов»
3-4 жовтня 2019 року*

3. Духанина И.В. Особенности преподавания лат. языка в мед. вузе/ .Бел. ГУ // Лингводидактические проблемы обучения иностранным языкам: межвуз. сборник научных трудов под ред. Л.Н.Борисовой. – Белгород, 2005. – Вып.4. – С. 70-74.
4. Латинский язык.- Под ред. М.Л. Сумароковой, М.: Медицина,1972. – 248 с.
5. Цысик А.З. Латинский язык. Минск: «Тетрасистемс». 2009. – С.173 – 174.
6. Чернявский М.Н., Тверковкина Е.П., Ермичева В.И. и др. «Латинский язык и основы медицинской терминологии». – Минск:,1980. – С. 6-16.
7. Шубов Я.И. Словарь-справочник по медицинской терминологии. – М.: Советская энциклопедия. – 1973. – 134с.